

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота

з японської філології на тему:

**ІДИОМИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТА ЙОГО
ПРОБЛЕМАТИКА**

Студентки групи Яп 05-21

факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша -
японська

Бурдакової Альони Костянтинівни

Науковий керівник: викладач Шепельська

Ірина Юріївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ІДІОМИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1. Поняття ідіоми.....	5
1.2. Класифікація фразеологічних одиниць японської мови.....	6
1.3. Види перекладу ідіоматичних виразів.....	13
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ІДІОМ ЯПОНСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	16
2.1. Відмінність між японською та українською мовами	16
2.2. Культурна відмінність між японськими та українськими ідіомами.....	17
2.3.1. Ідіоми, що мають схожі аналоги в українській мові.....	20
2.3.2. Ідіоми, що не мають схожих аналогів в українській мові.....	26
ВИСНОВКИ.....	30
АНОТАЦІЯ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

Ідіоми є важливою частиною будь-якої мови світу. Завдяки їм можна передати спільний культурний досвід окремої нації. Якоюсь мірою вони і є тим самим маркером відмінностей серед різних народів, адже існують такі ідіоми, аналоги яких більше не зустрічаються в жодній мові світу. Забігаючи наперед, слід зазначити, що в цьому і полягає одне зі складнощів перекладності ідіом з однієї мови на іншу. У японській мові ідіоми займають дуже важливу роль у спілкуванні. Їхня важливість полягає в урізноманітненні мови та розумінні культури. Часто вони використовуються не лише звичайними людьми в повсякденному спілкуванні, а і науковцями під час промов та доповідей.

Під час написання цієї курсової роботи ми дослідили проблематику та особливості перекладу ідіом з японської мови на українську. Ми вважаємо, що дослідження та вивчення ідіом є важливою складовою сучасної японістики, адже ці фразеологічні вирази собою виражають культурні відмінності та традиції людей Японії. Тому саме дослідження цієї частини мови надасть змогу більш детально розібратись та зрозуміти особливості цієї далекої країни Сходу.

У першому розділі ми детально розглянули ідіоми з теоретичної точки зору. В ньому викладене значення поняття "ідіоми", а також класифікація ідіом в японській мові за рядом критеріїв. Цей розділ допоможе зрозуміти значення ідіоми як поняття та випадки, коли їх слід використовувати. Також це поглибить знання про власне японські ідіоми: їх відмінність та схожість з ідіомами інших мов, зокрема української.

У другому розділі ми розібрали, в чому полягають відмінності ідіом в японській та українській мовах. А саме різниця граматики та структури цих мов, а також культурні відмінності, що неодмінно впливають на перекладність фразеологізмів. Також у цій частині курсової роботи ми розглянули перекладність ідіом з японської мови на українську, застосовуючи приклади.

В останні роки японська мова набуває все більшої популярності серед інших країн світу, також і в Україні. **Актуальність** цієї теми полягає у тому, що зараз потреба у перекладі з японської мови на українську помітно зросла. На території України вже давно стали популярними такі види японського мистецтва як аніме, манга тощо. Раніше українці часто послуговувались перекладами країни-агресора. Проте, у зв'язку з воєнним вторгненням, а також посиленням відчуття національної самосвідомості потреба у людях, що можуть перекладати японські тексти на українську мову є очевидною. Тому, задля змоги кращої адаптації, необхідні знання не тільки сухої буквальної мови, а й фразеологічних оборотів. Адже це є неодмінною частиною людського мовлення.

Об'єктом курсової роботи є ідіоми японської мови. **Предмет** - особливості та проблематика їх перекладу.

На **мету** поставлено уточнення коректності перекладу японських ідіом на українську мову та визначення особливостей та проблем, пов'язаних з перекладністю або неперекладністю цих фразеологічних одиниць. А також узагальнення та конкретизація теоретичних засад щодо класифікації фразеологічних одиниць в японській мові.

Під час аналізу ідіом японської та української мов використовувався **метод** порівняння та контекстування.

Завдання:

Визначити поняття “ідіома”;

Визначити проблему перекладу та адаптації японських ідіом;

Пояснити основні особливості перекладу ідіом;

Визначити схожість та відмінність між ідіомами японської та української мов;

Навести приклади перекладу ідіом з японської мови на українську.

Наукова новизна: узагальнення теоретичних та практичних засад щодо перекладності японських ідіом на українську мову.

РОЗДІЛ 1.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ІДІОМИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття ідіоми

Ідіома - це фразеологічна одиниця, стійкий вираз, що означає єдине поняття та не визначається змістом окремих слів. На відміну від власних виразів, що виражають собою якусь ідею, але мають трохи вужче значення, ніж відокремлені один від одного слова, ідіоми не підлягають дослівному перекладу, адже в такому разі вираз втрачає сенс. Розуміння таких виразів залежить від знання культурного та історичного контексту мови, до якої належить ці фразеологічні одиниці. Ідіоми кожної мови є унікальними, деякі з них не мають відповідників у інших мовах, а деякі бути схожими, але мати різні смислові елементи.

В українській мові, як і в багатьох інших, ідіоми поділяються на фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення та вислови. Ідіоми неможливо дослівно перекласти на іншу мову. До ідіоми в іншій мові можна лише відшукати ідіому-відповідник, якщо така є, або перекласти її одним словом чи вільним словосполученням. (Кочерган, 2010).

Найчастіше ідіоми використовуються саме в розмовній мові, але іноді вони також зустрічаються у доповідях, статтях, промовах та інших аспектах публіцистичного стилю мови. Часто їх використовують, щоб підкреслити те чи інше висловлення або пояснити складні речі за допомогою простих та зрозумілих аудиторії образів.

1.2. Класифікація фразеологічних одиниць японської мови

В японській мові лінгвісти поділяють фразеологізми за декількома критеріями. У статті Т. Комарницької (2013) пропонується поділ за семантичною злитністю компонентів, формальною структурою, походженням та компонентами. Тому, у цій роботі ми розглянули саме такі види класифікації. Також, додатково ми розглянули види фразеологізмів за рівнем складності, які, за нашими спостереженнями в українському сегменті не були описані.

Категорії семантичної злитності. В японській мові ідіоми також поділяються на фразеологічні зрощення, єдності, сполуки та вислови. За визначенням М. П. Кочергана (2010), ідіоми мають такі тлумачення:

1) **Фразеологічні зрощення** (власне ідіоми) - фразеологічні одиниці, що є семантично неподільними, їх значення не залежить від наявних компонентів. , ніхто не може. Ідіоми неможливо дослівно перекласти на іншу мову. До ідіоми в іншій мові можна лише відшукати ідіому-відповідник, якщо така є, або перекласти її одним словом чи вільним словосполученням (с. 245). Наприклад, お茶を濁す (ocha wo nigosu) дослівно перекладається як “ каламутити чай” і означає викрутитись з якоїсь ситуації. В японській мові, як і в інших, фразеологічним зрощенням притаманна неподільність їх окремих слів. Зміст цих ідіом неможливо зрозуміти, перекладаючи слова окремо, адже значення фразеологічного зрощення невмотивоване значенням компонентів. Наприклад, 胸に手を置く (mune ni te wo oku) “складати руки на грудях” обмірковувати щось, замислюватись. Самі по собі складники цієї ідіоми не мають подібного значення, тому шляхом дослівного перекладу неможливо прийти до справжнього сенсу ідіоми. Не можна також замінити один складних іншим або зміни порядку слів всередині ідіоми. Як зазначається в статті Т. Комарницької, такі ідіоми є заміником слів, утворюючи своєрідні синтаксичні сполуки слів, вони мають роль різних частин речення або навіть цілих речень.

2) Фразеологічні єдності - неподільні за семантичними ознаками фразеологічні одиниці, в яких значення компонентів відповідає значенню фрази. Наприклад, 雀の涙 (suzume no namida), “Як кіт наплакав”, дослівно перекладається як “з горобину сльозу”.

Японській мові притаманні ознаки фразеологічних єдностей, присутні в інших мовах: значення окремих слів зливаються в єдиний неподільний вираз, який може бути розділений доповнюючими словами, проте сенс фрази від цього не зазнає деформацій. Фразеологічні єдності також семантично неподільні та передають єдине значення, проте від фразеологічних зрощень їх відрізняє вмотивованість сенсу виразу внутрішніми складниками. Наприклад, 虎になる (tora ni naru) “стати тигром” означає бути п’яним, напиватися, втрачати самоконтроль. Образ дикого звіра в обличчі тигра у багатьох асоціюється з втратою контролю та самосвідомості. Це якраз таки той стан, що виникає під впливом великої кількості алкоголю. За Т. Комарницькою, фразеологічні єдності є потенційними заміниками слів, що робить їх схожими з фразеологічними зрощеннями.

3) Фразеологічні сполучення - Звороти, в яких кожен елемент має своє чітке значення, але один з компонентів виступає зв’язкою. Особливість таких сполук полягає в тому, що вони мають як фразеологічне значення, так і буквальне. Наприклад, 頭が痛い (atama ga itai) “Ламати голову”, фразеологічний переклад означає хвилюватись через щось. Як правило це сталий вираз, одна частина якого має буквальне значення, а інша переносне. Наприклад, 腹を決める (hara wo kimeru), перекладається як “твердо вирішити”. Слово 腹 (hara) “живіт” тут має переносне значення, а 決める (kimeru) “живіт” - буквальне. Фразеологічні сполучення підкоряються сучасним нормам словосполучення, проте відтворюються за традицією. Тобто, вони не формуються в процесі мовлення, а виступають у ролі готового фразеологічного виразу.

4) Фразеологічні вислови - стійкі фрази, слова яких повністю мають вільне значення. Наприклад, 青くなる (aoku naru), дослівно перекладається “посиніти”, що в

нашій мові звучить як “ побіліти”. Цей вислів передає почуття страху, від якого шкіра блідне, тобто “біліє”, а в японському варіанті “синіє”. Відмінність фразеологічних висловів полягає у вільному значенні слів, проте вони є незамінними компонентами даних фразеологічних одиниць і відтворюються як сталі мовні одиниці. У інших аспектах вони є подібними до фразеологічних сполучень. Наприклад, 家をを外にする (ie wo soto ni suru) “ночувати за межами будинку”.

За **формальною структурою** лінгвісти розділяють фразеологізми на дві групи: речення та словосполучення. Проте, особливістю японської мови є те, що окрім зазначених вище груп, існують фразеологізми, що синтаксично є складними одиницями, які не відносяться до речень та словосполучень. Самі японці називають їх словозчепленнями, за характером утворення ж - зрощеними словосполученнями. Такі зрощення серед фразеологізмів називаються 四字熟語 (yojijukugo). Це складні словесні конструкції, що складаються з чотирьох ієрогліфів, потрапили до Японії вони, як і багато іншого, з Китаю. Разом з таким поняттям з Китаю також перейнялись і самі вислови, що з часом зазнали багато змін, але велика кількість була вигадана й самими японцями. Особливістю висловів йоджіджюкуго є те, що за значенням вони можуть бути подібними до прислів'їв чи виражати ідіоматичне значення. У деяких випадках такі зчеплення передають значення лише одного слова або виразу, що не має фразеологічного характеру. Отже, в японській мові за критерієм формальної структури ідіоми поділяються на три групи:

- 1) речення;
- 2) словосполучення;
- 3) фразеологічні зрощення.

За **походженням** класифікація японських фразеологізмів схожа на таку, що притаманна фразеологізмам усього світу, проте має деякі особливості. О.Д. Пономарів поділяє їх на такі групи:

- 1) сталі вирази з народної мови (до них відносяться приказки та прислів'я);
- 2) професіоналізми (фразеологічні вирази, що відносяться до різних видів професійної діяльності);
- 3) фразеологізми іншомовного походження(переклади з інших мов або фразеологізми, що запозичені без перекладу і записуються катаканою);
- 4) античні вислови (до цієї групи належать власне вислови з античної культури та бібліцизми, але через особливість історичних подій на території Японії, кількість таких фразеологізмів, на відміну від Європи, дуже мала);
- 5) вирази з релігійно-філософським підтекстом (сюди відносяться вислови запозичені з конфуціанства та даосизму, рідше - біблеїзми);
- 6) вислови відомих людей (цитати та афоризми).

За **компонентами** ідіоми поділяють на основі різновидів універсальних кодах культури, що розвивались одночасно зі сприйняттям людиною себе та все, що її оточує і є вираженням розпізнавання людиною світу. Зазвичай науковці виділяють такі різновиди: тілесний, часовий, просторовий, предметний, біоморфний та духовний.

Тілесний код, згідно з його назвою, виражається у фразеологізмах, що включають в себе назви різних частин тіла або прояви фізичного стану(емоції, почуття). Найпоширенішими є фразеологізми що виражають емоції страху 顔色を失う (ganshoku wo ushinau) “лице біліє”(від страху), радості 胸を絞る (mune wo shiboru) “стискає груди”, злості 歯が浮ぶ (ha ga ukabu) “зуби попливли” (від злості), здивування 目を丸くする (me wo maruku suru) “округлити очі”, полегшення 肩の荷を下ろす (kata no ni wo orosu) “зняти тягар з плечей”.

Ідіоми **простору** виражаються за допомогою слів, що позначають навколишній простір людини. Це слова на кшталт спереду, ззаду, збоку, знизу, зверху тощо.

Наприклад, 後ろを見せる (ushiro wo miseru) досл. “показати зад” означає тікати, “давати задніх”. 上を下へ (ue wo shita e) “догори дригом”.

Ідіоми **часу** передають відчуття та орієнтацію людини у часі, тут використовують такі слова: сьогодні, завтра, минулого року, зараз, потім тощо. Наприклад, 井戸の中の独り言も三年たてば知れる (ido no naka no hitorigoto mo sannan tateba shireru) “навіть сказані в колодязі слова через три роки стають явними”.

Фразеологізмами коду **культури** є різноманітні традиційні речі, якими люди певної культури користуються з давніх часів. У цих ідіомах зазвичай змальовуються саме побутові предмети. Наприклад, 針の莖に座る (hari no mushiro ni suwaru) “сидіти на циновці у голках” означає почуватися некомфортно.

Під **біоморфним** кодом мається на увазі флора та фауна, що зустрічається людям впродовж історії. Компонентами цієї групи фразеологізмів є різноманітні домашні та дикі тварини, а також різноманітні рослини. Слід додати, що японці в ідіомах своєї мови не завжди згадували істот, що розповсюджені на території Японських островів, також часто вони використовували представників тваринного світу Китаю, наприклад слонів чи тигрів. 虎は死して皮を土留め、人は死して名を残す (tora wa shishite kawa wo todome, hito wa shishite na wo nokosu) “Помираючи, від тигра залишається шкіра, а від людини ім’я”.

Останній з наведених, **духовний** код являє собою збірку культурних та моральних цінностей жителів Японії. До цієї групи належать фразеологізми, що передають поняття добра та зла, маючи на меті допомогти у пізнанні своїх моральних переконань. Також сюди відносять ідіоми, в яких міститься згадки про міфічних та релігійних істот. Наприклад, 鬼の涙 (oni no namida) “сльози чорта” (тобто несправжні), в українській мові це вислів “крокодилячі сльози”.

За **рівнем складності**, спираючись на працю Чікара Хашімото, Сатоші Сато, та Такехіто Утсуро (2006), ідіоми поділяються на три категорії за такими критеріями: неоднозначність та змінюваність.

Категорія А - ідіоми цієї категорії не мають неоднозначностей, а також не трансформуються. Такі фразеологічні одиниці складаються з одного слова або невеликого сталого виразу та не мають іншого значення незалежно від частини мови, якими вони є. Такі ідіоми найлегше розпізнати. Наприклад, вислів 水も滴る (mizu mo shitataru) досл. Вода також тече, що означає “надзвичайно гарний”.

Категорія В - ця категорія також не має неоднозначності, але може змінюватись. Розпізнаваність цих ідіом є дещо важчою, для цього потребуються знання певної граматики, щоб відрізнити ідіому від виразу, що має буквальний сенс. У цій категорії виділяють три види трансформації:

1) відокремленість частин єдиної ідіоми один від одного.

Наприклад, 彼は役に立つ (kare wa yaku ni tatsu) досл. Він стоїть у частці, що означає “Він служить меті”.

彼は役にすごく立つ (kare wa yaku ni sugoku tatsu) можна перекласти як “Він справді служить меті”.

Під час цієї трансформації виникає складність у розпізнанні частини ідіоми, тому є ризик перекласти їх дослівно.

2) трансформації предиката. Ці зміни включає флексію, приєднання заперечної морфеми, пасивізація, додавання модальних дієслів тощо.

Наприклад, 彼は役に立たない (kare wa yaku ni tatanai) перекладається як “Він не служить меті”.

У прикладі наведено трансформацію ідіоми з додаванням заперечної морфеми.

3) додавання часток. До ідіом можуть додаватися обмежувальні частки або частки, що позначають тему.

Наприклад, 彼は役には立つ (kare wa yaku ni wa tatsu) “Він служить меті”.

У прикладі, за допомогою частки позначення теми は (wa), увага акцентується на слові “мета”.

Для нормалізації трансформацій використовують залежність одних слів від інших у межах ідіоми, це називають “знання про залежності”. Таким чином перевіряється наявність усіх складових ідіоми. Проте, серед складових слів завжди ігноруються закінчення предиката та частки, що позначають відмінки (が(ga) та を(wo)), адже вони могли змінити власну форму або ж зникнути.

Категорія С - ця категорія вважається найбільш складною, оскільки містить трансформації та неоднозначність. Лише цей клас потребує додаткової класифікації, тому що такі ідіоми потребують усунення неоднозначності, необхідні лексичні знання для цього залежать від частин мови та внутрішньої структури. Для розрізнення фразеологічних виразів від фраз, що мають буквальний сенс потрібні усі знання, що і для категорії В. Проте, також важливо пам’ятати ознаки, що відрізняють власне ідіоми, яких немає у буквальних виразах.

Наприклад, 骨を折る(hone wo oeru) дослівно перекладається як “ламати кістки”, але ідіоматичне значення “докладати зусиль”. У цій ідіомі виконується активна дія, тоді як у буквальному виразі 骨が折れる(hone ga ogeru) “зламати кістку” завжди використовується пасивізація. Це має назву “знання про неоднозначності”.

У реченні Ідіоми категорії С можуть бути прикметниковими та дієслівними, внутрішня ж структура ідіоми складається з різних частин мов та залежить від відокремлення частин ідіоми один від одного.

Найбільш використовуваними є саме дієслівні ідіоми. Їх кількість складає приблизно 40% від усіх ідіом японських словників Kindaichi та Ikeda(1989), що містять 100 тисяч слів, а саме 1,834 з 4,581 ідіом.

1.3. Види перекладу ідіоматичних виразів

Зрозуміти ідіоми іншої мови іноді буває дуже нелегко, а під час перекладу та адаптації можуть виникати деякі труднощі, адже ці вирази не можна перекладати дослівно. В залежності від ідіоми, існує декілька видів перекладу. Серед них переклад з абсолютним еквівалентом, частковий переклад, аналог мови перекладу, описовий переклад та калькування (Тонконог, Ювковецька, 2019). Найкращим вважається саме використання абсолютного еквіваленту, його використовують, якщо ідіома запозичена з іншої мови або не передає культурний контекст.

Абсолютний еквівалент(інтернаціоналізм) - таким чином перекладають ідіоми, що мають ідентичний аналог з тими самими образами. Найчастіше така ситуація відбувається тоді, коли мови походять з однієї мовної групи, мають спільні культурні особливості та традиції. Порядок слів може бути змінений, але це не впливає на значення, тому проблем з перекладністю не виникає. Наприклад, 羽を伸ばす(hane wo nobasu) “Розправляти крила”. Тут при перекладі застосовується інтернаціоналізм. У обох варіантах використовуються однакові образи, але порядок слів змінений.

Частковий переклад фразеологізму - навіть якщо походження у ідіом спільне, не завжди образи та структура фразеологізму однакові. Тому в таких випадках можна використовувати схожі ідіоми, що мають видозмінену структуру, додані або вилучені складники, образи замінені на інші, що є схожими за значенням та передають те саме описове значення. Також це може бути узагальнення початкового варіанту. Аналоги можуть відрізнитись за структурою та стилем. Наприклад, 足を洗う(ashi wo arau) означає зняти з себе відповідальність, відмовитись від небажаної роботи “умити руки”, з японської мови дослівно перекладається як “мити ноги”. Тобто, при перекладі образ рук змінюється на ноги, але конотація виразів збігається.

穴があったら入りたい(ana ga attara hairitai) “готовий крізь землю провалитись” означає сильне почуття сорому та приниження, дослівно перекладається як “якби була діра, то хотів би туди залізти”. Вирази передають той самий образ бажання зникнути з поля зору, піти до низу.

Аналоги мови перекладу - у разі, коли немає абсолютних еквівалентів або ідіом із частковим збіганням перекладу, використовують вирази з синонімічними значеннями. Такі фрази не є словниковим відповідником, але відповідає за значенням у мові перекладу. Проте, слід зазначити, що перед перекладом потрібно дослідити історію та контекст подібних ідіоми.

Наприклад, яп. 蛙の子も蛙 (kaeru no ko mo kaeru) - “жабеня також жаба” та укр. “Яблуко від яблуні недалеко падає”. Обидві ідіоми означають схожість дітей на своїх батьків, але на відміну від тваринного образу жаби у японському варіанті, при перекладі використовується символ яблука, що впав з дерева. Таким чином, попри відсутність ідентичних компонентів, сенс залишається той самий.

Описовий переклад - деякі ідіоми використовуються лише в якійсь одній мові і не мають ніяких ідіоматичних аналогів, тож у такому разі їх перекладають за допомогою буквального пояснення сенсу фразеологізму. Переклад повинен бути максимально прозорим та зрозумілим, усі компоненти ідіоми мають бути висвітлені та розтлумачені. Хоча цей спосіб вважається доволі прийнятним для використання, але стосовно стилістики такий вид перекладу не завжди є доречним. Існує декілька методів застосування описового перекладу:

- 1) Використання одного слова- узагальнення;
- 2) Словосполучення:

尻尾を出す(shippo wo dasu) означає “висунути хвоста” - викрити себе, показати справжнє обличчя.

- 3) Переклад за допомогою цілого речення:

猫糞(neko baba) “ котячі екскременти” - приховувати свої погані вчинки від усіх.

Калькування - буквальний переклад усіх компонентів по окремоті усіх складників ідіоми з однієї мови на іншу. Серед усіх наявних способів вважається найгіршим, його застосовують при відсутності будь-яких аналогів у мові, на яку здійснюється переклад. Існує чотири види калькування: структурне, типографічне, орфографічне та паронімічне.

Структурне калькування являє собою повну передачу оригінальної ідіоми, не підлаштовуючись під граматичні аспекти іншої мови. Такий вид передачі є максимально недоречним та неприродним, тому замість нього краще використовувати альтернативи. При топографічному перекладі копіюють письмові правила з мови оригіналу на іншу мову. За використанням орфографічного калькування копіюють написання назв, імен тощо. Паронімічне калькування означає використання співзвучних, але різних за значенням слів.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ІДИОМ З ЯПОНСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Відмінність між японською та українською мовами

Японська та українська мови мають дуже багато відмінностей одна від одної, адже належать до різних мовних груп. Українська входить до східнослов'янської групи балто-слов'янської гілки індоєвропейської мовної сім'ї. Японська ж мова, в свою чергу, наразі не має однієї чітко сформованої належності до жодної з мовних сімей, проте деякі відносять її до Ізольованих мов або Алтайських мов. До цієї групи належать усі наявні діалекти японської мови. За морфологічними особливостями японська належить до аглютинативних мов, що означає додавання до незмінних основ слова афіксів. В таких мовах вони надають значення часу, відмінку, способу дії тощо. Саме такий вид словотвору найбільш характерний японській мові.

Українська, на відміну від японської, належить до флективних мов, для яких, спираючись на книгу М.П. Кочергана "Вступ до мовознавства", характерне багатозначне закінчення (флексія), тобто таке закінчення надає одночасно значення роду, часу та відмінку. Такі закінчення не є стандартними, адже значення одного й того самого відмінка можуть передавати різні закінчення, а також природно приєднуються до основи слів, що зазвичай без закінчень не використовуються. Флективні мови поділяють на синтаксичні та аналітичні. Українська мова належить саме до синтаксичних, що означає синтез граматичного та лексичного значення в межах слова, а саме за допомогою закінчень, формотворчих афіксів, чергування звуків та суплетивізму.

Також слід зазначити про різницю у відмінюванні системі слів цих двох мов. В Українській мові є 7 відмінків, що вказують на роль у реченні іменників,

займенників, прикметників, числівників тощо. В японській мові таких відмінків немає, але схожу функцію виконують частки, що також вказують на роль слів у реченні, які при перекладі і допомагають зрозуміти доречність того чи іншого відмінка в українському перекладі.

Також в японській мові існує чіткий порядок слів всередині речення, підмет завжди стоїть перед присудком, а об'єкт, над яким виконується дія стоїть після. В цей же час як в українській порядок слів є довільним, тому може змінюватись залежно від бажання мовця. Ще в українській мові за допомогою перестановки слів можуть бути виражені різноманітні емоції або надаватись особливе значення окремих слів. Однією з додаткових особливостей перекладу ідіом з японської на українську може бути переклад попередньо згадуваних йоджіджюкуго - ідіом, що складаються з чотирьох ієрогліфів. В японській мові вони передають значення цілого речення, хоча й не включають в себе жодних граматичних часток чи закінчень, але через особливості української мови такі вирази будуть перекладати у вигляді розширеного речення. Загалом японським ідіомам характерна стислість та лаконічність передачі суті, що суперечить українським ідіомам, тому при перекладі доводиться змінювати внутрішню структуру фрази, для можливості збереження правильності контексту та смислового значення.

Виходячи з цих тверджень, можна зробити висновок, що після перекладу ідіоми з японської мови на українську, через значну відмінність цих двох мов, граматично вона матиме зовсім інший вигляд.

2.2. Культурна відмінність між японськими та українськими ідіомами

Загалом слід зазначити, що станом на сьогодні серед численних проблем у галузі міжкультурної комунікації перше місце у нашій темі посідає саме проблема комунікативної ефективності. Не дивлячись на велику фразеологічну відмінність між українською та японською мовами, можна точно сказати, що навіть всередині однієї мовної групи бувають подібні проблеми комунікації.

Спілкування як наслідок людської діяльності, дає змогу зрозуміти, що сам процес наслідує та полягає у вираженні емоцій. З чого можна зробити безпосередній висновок, що вираження емоцій потребує вербалізацію в лексичних та фразеологічних засобах. Без сумнівів одним з успішних можна вважати Ідіоматичний засіб, проте він не дозволяє охопити всі мовні групи одночасно. Так як усі народи різних мовних груп бачать світ по різному, це дає змогу зрозуміти що світогляд кожного з них залежить від культурних особливостей.

Оскільки ідіома потребує певного лексико-граматичного складу, передати у перекладі ідіоми однієї мови на іншу, не має змоги бути можливим. Тобто для отримання саме єдиного поняття треба бути ознайомленим з літературою, культурою та філософією конкретної мовної групи. Серед важливих відмінностей між українськими та японськими ідіомами можна врахувати саме стиль та подачу значення словосполучень. Як і прислів'я, вирази та каламбури, ідіоми мають своє походження. Саме за походженням ми можемо зрозуміти сенс, та актуальність вживання ідіом. Українські фразеологізми часто набувають повчального стилю.

За культурними особистостями, постає проблематика саме людських факторів. Таких як жадібність, хитрість, лінь та марнославство. Нерідко ідіоми набувають гуморного відтінку, багато з них походять і часто використовувались за призначенням у побуті звичайних людей. До того ж, ідіоми переплітаються в канву речення як повноцінний член речення. Через відмінність символів та образів навіть у побутових моментах, при перекладі багато ідіом матимуть інший вигляд. Більшість ідіом є результатом народної творчості, тому дуже часто в них містяться культурно-специфічний контекст з актуальними для кожного народу предметного контексту. При перекладі дуже важливо розуміти, який контекст несе в собі зображення тієї чи іншої речі.

Наприклад, сакура в японській культурі є символом краси та жіночності, а також виражає собою короткочасність життя, адже період її цвітіння дуже короткий. В українській культурі за одним зі значень відповідником сакури є кущ калини, що також є символом дівочої чистоти та краси. Проте інше символічне значення калини, а

саме образ України, самих українців, національності та батьківщини передає японський образ хризантеми, що також є символом японської національності, одночасно слугуючи емблемою.

Не менш важливу роль відіграють поведінкові культурні особливості. Наприклад вислів 目から鼻へ抜ける (me kara hana e nukeru), що дослівно перекладається як “виходити з ока й піти носом” можна адаптувати на українську мову як “виходити з-під контролю”. Через культурно-специфічну особливість японської дисципліни та підкорення власної поведінки, що для української культури не є характерним, передати цю ідіому ідентичним або хоча б схожим образом в українській мові є неможливим. Тому, в цьому разі ми використовуємо буквальне пояснення.

Лексичні відмінності: японські та українські ідіоми використовують різні слова, а також мають геть різне походження. Наші ідіоми використовують більшість граматичних категорій, тоді як японські ідіоми часто використовують маловживані слова, використання яких зводиться до мінімуму для інших контекстів. Треба розуміти, що через лексичну збагаченість та велику кількість специфічної лексики в японській мові, кількість ідіом є значно більшою, ніж в українській мові. Японські ідіоми часто мають унікальні смислові та соціальні відтінки, що характерні саме японцям через наявність дуже складної системи комунікації. В Україні ця система є набагато простішою, тому деякі фрази складно перекласти без чіткого розуміння соціального контексту ідіоми, в якому вона використовується.

Саме культурна відмінність полягає в основі традицій та філософії кожної мови. В той час як японська культура привертає свою увагу переважно в сторону філософії, українська культурна особистість полягає у літературі та історії, а філософія займає не найперше місце. Проте навіть зараз, ми з легкістю зможемо знайти спільність значення деяких японських та українських ідіом, адже деякі з них походять від одних і тих самих джерел.

2.3.1. Ідіоми, що мають схожі аналоги в українській мові

В цьому пункті ми розглянемо схожі між собою ідіоми японської та української мов, розберемо та порівняємо образи та визначимо підходящі способи перекладу зазначених ідіом.

Для дослідження цієї частини курсової роботи в якості матеріали використовується “Словник фразеологізмів української мови” В.М Білоноженка, І.С. Гнатюка, В.В Дятчука та ін. У цьому словнику міститься майже вісім тисяч фразеологічних одиниць, що вживаються в сучасному українському мовленні. У цьому словнику кожен наявний фразеологізм подається у всіх варіантах та має детальне розтлумачення всіх значень разом з прикладами з творів художньої літератури, фольклорних записів, науково-популярної літератури та публіцистичних творів.

Для вивчення японських ідіом був узятий “Kodansha’s Dictionary of Basic Japanese Idioms”, авторами якого є Джефф Гаррісон, Кайоко Кімія, Джордж Волес та Масахіко Гоші. В цьому словнику зібрана велика кількість японських ідіом на різну тематику. Ця книга буде корисна для перекладачів японської мови, а також людей, які хочуть поглиблено оволодіти японською.

Кожен фразеологізм ми будемо розбирати на компоненти та перекладати. Потім ми намагатимемось підібрати найбільш коректний аналог в українській мові, розбиремо символи та образи в обох варіантах та порівняємо їх між собою.

頭が切れる (atama ga kireru) досл. “голова ріже”, тобто ця ідіома передає значення розумної людини, тієї, яка може швидко думати.

頭 (atama) - голова

切れる (kireru) - різати

あの弁護士は本当に頭が切れる。(Ano bengoshi wa hontou ni atama ga kireru)

Цей адвокат справді розумний (голова ріже).

Для того, щоб коректно перекласти даний вираз, ми шукали схожий еквівалент у словнику українських фразеологізмів. Ідіома “бистрий на розум” має найбільш наближене до японського варіанту значення. Він також позначає людину, яка здатна швидко міркувати, є тямущою та кмітливою.

Наприклад, “Бистра на розум, вона розмовляла так жваво й дотепно...” (Я. Гримайло)

私が彼女と同じくらい頭が切れるといいんだけどなあ。(Watashi ga kanojo to onaji kurai **atama ga kireru** to iinda kedonaa)

Я б хотіла бути такою ж **бистрою на розум** як і вона.

鼻にかける (hana ni kakeru) досл. “вішати щось собі на носа”. Означає бути гордим через щось, надмірно продовжувати гордитися через якусь річ.

鼻 (hana) - ніс

かける (kakeru) - вішати

彼は名門の出だということを鼻にかけていた。(Kare wa meimon no de da to iu koto wo **hana ni kakete** ita).

Він хвалився (повісив щось на носа) тим, що закінчив відомий коледж.

彼女は、息子を有名な幼稚園に通わせていることを鼻にかけていた。(Kanojo wa, musuko wo yuumeina youchien ni kayowasete iru koto wo **hana ni kakete** ita).

Вона пишалася тим, що віддала сина в якийсь знаменитий дитячий садок.

При перекладі на українську мову добре підійде ідіома, яка також передає значення надмірної гордовитості через щось, яке зображується в образі носа.

Задерти носа (голову) [догори] означає поводитись пихато, гоноровито; зазнаватися.

Наприклад, “З парубком поважно здоровались статечні дядьки..., наказували шанувати батька-матір і не **дерти носа** перед людьми.” (М. Стельмах)

Тепер ми можемо перекласти попередньо вказані речення, застосовуючи цю ідіому як еквівалент.

彼は名門の出だということを鼻にかけていた。(Kare wa meimon no de da to iu koto wo **hana ni kakete** ita).

Він **задержав носа** через те, що закінчив відомий коледж.

水を離れた魚(mizu o hanareta sakana) “як риба з води“

Означає бути не на своєму місці, відчувати себе поза своєю стихією.

水(mizu) - вода

離れた(hanareta) - відокремлювати

魚(sakana) - риба

父は定年退職してまるで水を離れた魚状態になってしまった。

(Chichi wa teinen-taishoku shite maru de **mizu o hanareta sakana** jotai ni natte shimatta.)

Тато відчував себе не на своєму місці (наче риба з води), коли його відправили на пенсію.

У цьому випадку, найбільш наближена до подібності ідіома “**не прибрати собі місця**”, що означає вирватись із свого середовища, нудьгувати та відчувати себе чужим.

Кожного місяця листоноша приносив Кучугурі додому пенсійні гроші. Чого ще треба? Але... Без роботи, до якої звик за багато років, ні вдома, ні між людьми **не прибрав собі місця** (С. Чорнобривець)

父は定年退職してまるで水を離れた魚状態になってしまった。

(Chichi wa teinen-taishoku shite maru de **mizu o hanareta sakana** jotai ni natte shimatta)

Тато **не прибрав собі місця** після того, як його відправили на пенсію.

飼い犬に手を噛まれる (kainu ni te o kamareru) досл. “руку вкусила домашня тварина(собака)”

Значить бути роздавленим, обманути або покаліченим від людини, якій полягала велика довіра.

飼い犬(kaiinu) - домашня тварина (собака)

噛まれる(kamareru) - бути вкушеним

マネージャーに金を横領されたタレントは飼い犬に手を噛まれたと有名になった。(Maneja ni kane o ouryou sareta tarento wa **kaiinu ni te o kamareta** to yumei ni natta.)

Одна знаменитість отримала багато негативу від преси через те, що її зрадив (укусив) менеджер, який забрав її гроші собі.

В українській мові є багато схожих варіацій цієї ідіоми.

Наприклад, “**відіграти змію біля серця**” або “**вигріти змію за пазухою**”.

Означає виявляти турботу, піклуватися про того, хто згодом віддячить злом.

Використовується загалом у зневажливому відтінку, описує зраду або обман зі сторони близької людини.

Наприклад, “Покійний гетьман **змію за пазухою вигрів**. При батькові в пір'я поріс, а сина скривдив, булаву і достатки забрав, з батькового двора сиріт гонить (Б. Лепкий)”

“— А що, **одіграли змію біля свого серця!** — гукали перші неймовірці.”
(Панас Мирний)

マネージャーに金を横領されたタレントは飼い犬に手を噛まれたと有名になった。

(Maneja ni kane o oryo sareta tarento wa **kaiinu ni te o kamareta** to yumei ni natta.)

Зірка **пригріла змію до серця**, та отримала багато негативу від преси, через її менеджера що брав гроші.

口が軽い(kuchi ga karui) досл. “мати світлий рот” або “великий рот”.

Дає визначення людям, що не можуть тримати секрети, говорять багато зайвого, не тримають рот закритим.

口 (kuchi) - рот

軽い (karui) - світло

あの人に秘密を話したのが失敗だね。口が軽いので有名なんだから。

(Ano hito ni himitsu o hanashita no ga shippai da ne. **Kuchi ga karui** no de yumei nan da kara.)

Розповісти йому таємницю було великою помилкою. Цей хлопець багато базікає.

До цієї ідіоми чудово підходить український аналог “**Мати довгий язик**”, що виражає невміння тримати зайві слова, розмови або говорити багато неправдивих речей.

Наприклад, “— Все може бути,— погоджується дідусь.— Іноді навіть за **довгий язик** буває така-сяка нарізка на іншому місці.” (М. Стельмах)

“В тебе розум добрий, та **язик** дуже **довгий**.” (І. Нечуй-Левицький)

あの人に秘密を話したのが失敗だね。口が軽いので有名なんだから。

(Ano hito ni himitsu o hanashita no ga shippai da ne. **Kuchi ga karui** no de yumei nan da kara.)

Розповісти йому таємницю було великою помилкою. У цього хлопця довгий язик.

犬と猿 (犬猿) の仲 (inu to saru (ken-en) nonaka) досл. “стосунки собаки та мавпи”.

Ця ідіома передає значення поганих стосунків між людьми, тих, хто постійно сваряться та не можуть поділити будь-що між собою.

犬 (inu) - собака

猿 (saru) - мавпа

の仲 (nonaka) - стосунки

伊藤さんと鈴木さんは犬猿の仲だ。(Itou-san to Suzuki-san wa ken-en nonakada.)

Пан Іто та пан Сузукі мають погані стосунки.

環境保護団体と大企業は往々にして犬と猿である。(Kankyohogo-dantai to dai-kigyō wa ouou ni shite mu to saru de aru).

Екологи та крупні бізнес-компанії завжди мають погані стосунки, ходять по колу **наче мавпа з собакою**.

В українській мові існує еквівалент, що ідеально підходить даній ідіомі. В ній також міститься анімалістичний компонент двох тварин, що погано лагодять між собою. **“Як кіт з собакою”** означає жити без злагоди.

Наприклад,” — Ви тільки, бува, нічого не скажіть Давиду Онопрійовичу, бо ми й так живемо з ним, **як кішка з собакою”** (С. Добровольський)

環境保護団体と大企業は往々にして犬と猿である。

(Kankyohogo-dantai to dai-kigyō wa ouou ni shite mu to saru de aru).

Екологи та крупні бізнес-компанії завжди поводять себе **наче кіт з собакою**.

Отже, виходячи з даного дослідження ідіом схожих між собою в японській та українській мовах, можна зробити висновок, що не дивлячись на культурні розбіжності, ми можемо знайти спільні образи та характерні єдині поняття в обох мовах. Спираючись на пророблене дослідження, слід зазначити, що такого роду ідіоми, які мають однозначні відповідники в українській мові, найлегше правильно адаптувати при перекладі, адже наявні образи та символи присутні в обох мовах, тому проблем з розумінням контексту не виникатиме. Проте, утворення ідіом в японській мові проходить значно легше, варіація їхнього походження набагато більша як і їх кількість. Тому саме через це, ми маємо обширний набір метафор, що можуть відрізнитись від інших культур.

2.3.2. Ідіоми, що не мають схожих аналогів в українській мові

Окрім певної кількості схожих за своїм значенням ідіом, в японській мові існує безліч інших фразеологізмів, які є важкими для розуміння українцями через велику відмінність у культурі та сприйнятті. У цьому пункті ми розглянемо такі ідіоми та спробуємо підібрати коректний аналог в українській мові або надати коректний переклад з поясненням наведених образів.

骨を埋める (hone wo uzumeru) - досл. “поховати кістки”

骨 (hone) - кістки

埋める (uzumeru) - поховати

Ця ідіома означає залишитись десь назавжди, на все життя, що залишилося. Якщо дивитись на дослівний переклад, то залишитись на якомусь місці, поховавши свої кістки. В японській мові слово 骨 (hone), тобто кістки, означає не лише частину тіла, а й сутність людини як центр чогось, серце або хребет організації, також кістки символізують наполегливість, мужність та працьовитість. В наведеній ідіомі поховання кісток передає значення усього важливого для людини, передає символ прив'язаності до якогось місця.

僕は、今度の会社に骨を埋める覚悟で頑張るよ。(Boku wa, kondo no kaisha ni hone wo uzumeru kakugo de ganbaru yo.)

Я вирішив наполегливо працювати і залишитись в цій компанії до кінця.

3年間のボランティアとして来たが、今ではこの国に骨を埋めるつもりです。

(San-nenkan no borantia toshite kita ga, ima de wa kono kuni ni **hone wo uzumeru** tsumori desu.)

Я приїхав до цієї країни на три роки як волонтер, але тепер планую залишитись тут назавжди.

とんぼ返り (tonbogaeri) - досл. “повернення бабки”

とんぼ (donbo) - бабка (комаха)

返り (gaeri) - повернення

В Японії нараховується близько двохсот видів цієї комахи. Зараз їх кількість в Японії зменшилась, проте вони залишаються національними улюбленцями, з якими існує велика кількість фразеологізмів. Раніше бабки вважалися втіленням духу рисової рослини, а також передвісником багатого на врожай сезону. В деяких регіонах цю комаху вважають богом рисових полів. Червоні бабки могли бути втіленням душ померлих людей, тому ні в якому разі їм не можна було пошкоджувати крила. Наведена вище ідіома має два значення:

- 1) за допомогою способу перельоту бабки зображується швидке повернення з одного місця в інше;
- 2) в цьому випадку ідіома є професіоналізмом і використовується в акробатиці та плаванні та має значення сальто в повітрі або сальто під водою.
彼はとんぼ返りが得意な役者だ。(Kare wa **tonbogaeri** ga tokuina yakusha da.)

Ць цього актора виходить гарне сальто в повітрі.

さあ今日はクロールととんぼ返りを練習しましょう。(Saa kyou wa kurooru to

tondogaeri wo renshuu shimashou.)

Що ж, сьогодні ми практикуємо повороти кролем та сальто.

額を集める (hitai wo atsumeru) - досл. “збирати лоби”

額 (hitai) - лоб

集める (atsumeru) - збирати

В японській культурі досить часто можна травмувати лоб. Адже чим вища за статусом людина перед вами, тим нижче необхідно кланятись, тому можна ненароком пошкрябати лоб. Також, під час молитв у храмі так само потрібно низько кланятись. Наведена вище ідіома означає дискусію між людьми, командна робота, домовлятись разом, оскільки, що працювати разом, потрібно зібрати голови, тобто лоби, докупи.

役員全員が額を集めて話し合った。(Yakuin zenin ga **hitai wo atsumete** hanashi atta.)

Усі директори мали невелику дискусію.

家事の分担について、家族が額を集めて相談した。(Kaji no buntan ni tsuite, kazoku ga hitai wo atsumete soudan shita.)

Уся родина зібралася разом, щоб домовитись, хто буде виконувати яку хатню справу.

千羽鶴(senbazuru) - “Тисяча паперових журавликів”

千(sen) - тисяча

羽(hane) - крило

鶴(tsuru) - кран

Відомий своєю грацією і красою, журавель завжди дуже шанувався на островах Японії. Журавель навіть вважався священним птахом, по легенді він є втіленням сили богів та того, що переносив її разом з його крилами до країни ранкового сонця.

Проте, покладаючись ще на одну легенду, він приносить рис, та його поява взимку стає цілою подією, яка навіть висвітлюються у ЗМІ. А паперові вони саме через те, що у культурі Японії дуже популярне явище “Оригамі”.

Саме через цей феномен, ми маємо окрему ідіому, єдине значення якої є “тисячі паперових зібраних журавлів”.

納涼くんのお見舞いにみんなで千羽鶴を折りましょう

(Norio-kun no oimai ni minna de senbazuru o orimasho.)

Давайте разом складемо тисячу паперових журавликів, щоб відвідати Норьокун.

千羽鶴は折り紙の中で一番ポピュラーだと思うよ

(Senbazuru wa origami no naka de ichiban popyurti da to omou yo.)

Я вважаю, що тисячу паперових журавликів - найпопулярніше оригамі.

鯉の滝登り(koi no takinobori) - досл. ”камп восходить на водоспад”

鯉(koi) - короп

滝(taki) - водоспад

登り(nobori) - сходження / лазіння

Стале значення цієї ідіоми бути попереду, швидко розвиватися (на кар'єрному або професійному полі).

Тим часом як в іншій країні світу короп є звичайною рибою, що подають у прості страви, у Японії ця риба вважалася символом успіху, з давніх давен ставки, річки та озера спеціально заселяли цими створіннями. Раніше годування коропа було ритуалом, який приносив спокій. Легендарний дух та сила риби породила звичай виготовлення паперових або тканинних вітряків, що нагадували своєю формою та кольором цю рибу. Навіть у сучасному світі, такі вітряки вішають кожного року біля чоловічої частини родини, а саме 5 травня у День захисту дітей. Таким чином святкують ще один рік зростання та безпеки.

彼の人生はまさに鯉の滝登りであった

(Kare no jinsei wa masa ni **ko no takinobori** de atta.)

Його професійне життя дуже швидко розвивалось (підйомом коропа на водоспад).

最近の若者は鯉の滝登りを夢見る者が少なくなった。(Saikin no wakamono wa **koi no takinobori** o yume miru mono ga sukunaku natta.)

Все менше молоді сьогодні мріють швидко досягти успіхів (піднятися на короповий водоспад).

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі ми детально розглянули значення ідіоми та її види у японській мові. Тому, у висновку ми хочемо зазначити, що ідіома - це невід'ємна частина людського мовлення, яку необхідно вивчати для кращого розуміння іноземної мови та культури. Унікальність та відокремленість ідіом полягає у збагачені виразністю та чітким емоційним забарвленням, але складність для перекладачів виражається у необхідності точно зрозуміти сенс та образність кожної окремої ідіоми для подальшої її адаптації на українську мову. Необхідне розуміння культурних та історичних особливостей, що часто є складно доступними для представників інших країн.

Проблема, яка є однією з основних при перекладі ідіом, це відтворення японської автентичності, метафорично наповненого сенсу та збереження культурних особливостей. На плечі перекладачів лягає потреба у знанні одночасно мовного та культурного контексту, щоб повністю передати всі відтінки ідіоматичних виразів, адже в японській вони можуть мати найменші й майже непомітні відмінності.

Проте, протягом нашого дослідження ми виявили, що ідіоми в японській мові можуть мати такі самі критерії для класифікації, що й ідіоми європейських мов, крім деяких відмінностей, що стосуються специфіки саме японської мови. Тому, при перекладі слід зважати на ці особливості.

Іншою проблемою при перекладі стала багатозначність японських ідіом. Для перекладачів це також може мати деякі труднощі, і саме через це іноді виникають неточні переклади, що можуть деформувати початковий зміст. Для правильного перекладу ідіоми найважливішим є розуміння контексту, в якому вона використовується. Також, не менш важливим завданням є визначення семантичних зв'язків між словами всередині речення, в якому власне застосовується фразеологічна одиниця. На нашу думку головна проблематика полягає саме в правильному розумінні сенсу та образності перекладачем.

У цій курсовій роботі ми детально розглянули види класифікації та перекладу ідіом японської мови, що підходять для перекладу не тільки на українську мову, а й на інші європейські також. Детальне дослідження цього питання дало виявити, що ідіоми японської мови мають складну культурологічну та образну структуру, що базується на особливостях японської багатошарової особистісної та мовленнєвої культури. Також слід відокремити класифікацію, що відрізняється від інших європейських мов, а саме класифікація за рівнем складності. Ще однією особливістю щодо цієї класифікації виступає велика кількість неоднозначних ідіом, тих, що мають аналоги з буквальним значенням. Дослідивши усі аспекти, що вирізняють ідіоми японської мови від інших та визначивши основні проблеми, які виникатимуть при перекладі з японської на українську, ми змогли полегшити процес адаптації японських текстів.

У практичній частині ми навели приклад ідіом, що мають аналоги в українській мові та таких, що не мають. Проаналізувавши їх, ми навели приклади застосування ідіом у реченнях та перекладу на українську мову, намагаючись врахувати контекст та семантичні зв'язки між словами в реченнях. У цій частині роботи ми з'ясували перекладність ідіом на нашу мову й прийшли до висновку, що досить велика кількість фразеологічних одиниць так чи інакше має відповідники в українській мові та може бути відображена зрозумілими українцям виразами та символами.

Узагальнюючи усе написане раніше, знання ідіом іноземної мови є вкрай важливою частиною вивчення цієї мови, адже, судячи з даної роботи, є дуже багато слів та виразів, що крім буквального значення мають інші різноманітні значення та способи використання.

Майбутньою перспективою цього дослідження є більш детальний розбір ідіом за категоріями та визначення способу використання кожного з них. Адже, японська мова, як і будь-яка інша, перебуває в постійному процесі розвитку, зокрема фразеологічна складова, тому вона потребує постійного дослідження нових типів ідіом та видозмінених варіантів.

АНОТАЦІЯ

私たちのコースワークのテーマは、日本語のイディオムの研究でした。この研究の主題は、日本語のイディオムをウクライナ語に翻訳する際の特殊性と難しさを判断することでした。研究の目的は、日本語のイディオムに関する現在の知識を要約するイディオムの研究でした。また、目標は、ウクライナ語への翻訳に関連する主な問題を特定することでした。この作品は、慣用句の概念の定義、言語におけるその役割、および日本語の慣用句の構造の特徴をカバーしています。

イディオムの概念とその分類を定義することにより、翻訳自体の特性を調査しました。この作業では、他の言語、特にウクライナ語への翻訳の問題を検討しました。2つの言語の文法、文化的および歴史的側面の違いの問題を強調しました。

作業の実践的な部分では、ウクライナ語に類似語がある、またはないいくつかの日本語イディオムを分析しました。結局、翻訳時に正しい意味を維持するためには、言語の知識に加えて、イディオムが属する文化、歴史、文脈を深く理解する必要があるという結論に達しました。調査中、比較と対照の方法を使用しました。そのため、私たちのコースワークでは、日本語の慣用句の概念を要約して指定します。それは、語句単位をウクライナ語に正しく翻訳するという実際の問題、その関連性と適切性を強調しています。私たちの仕事はまた、言語、特に慣用句を注意深く研究し、分析する必要性にも注意を払っています。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Білоноженко, В. М., Гнатюк, І. С., Дятчук, В. В., Неровня, Н. М., Федоренко, Т. О. (2003). *Словник фразеологізмів української мови*. Київ: Наукова думка.

Гаврилова, І. (2021). Особливості перекладу фразеологізмів та ідіом. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 1(41), 125-128.

Коцур, В. П., Потапенко, О. І., Куйбіда, В. В. (2015). *Енциклопедичний словник символів культури України* (Т. 5). Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М..

Комарницька, Т. К., Комісаров, К. Ю. (2012). *Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс* (Т. 1). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

Комарницька, Т. К. (2013). Особливості класифікації фразеологічних одиниць у японській мові. *ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 14-18.

Кочерган, М. П. (2010). *Вступ до мовознавства*. Академія.

Пономарів, О. Д. (1993). *Стилістика сучасної української мови: Підручник*. Київ: Либідь.

Пирогов, В. Л. Ідентифікація фразеологізмів, зокрема, паремій китайського походження, у сучасній японській мові. 124-125.

Тонконог, І. В., Ювковецька, Ю. О. (2019). Мовні відмінності й особливості перекладу ідіоматичних виразів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 3(42), 101-104.

Hashimoto, C., Sato, S., Utsuro, T. (2006). *Japanese Idiom Recognition: Drawing a Line between Literal and Idiomatic Meanings*. Association for Computational Linguistics, 353-360.

Garrison, J., Kimiya, K., Wallace, G., Goshi, M. (2002). *Kodansha's Dictionary of Basic Japanese Idioms*. Tokyo: Kodansha International.